

N:o 20.

Ank. till Riksd. kansli den 5 februari 1901, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra militiebostället Änsta n:is 3 och 4 i Örebro län.

(I. A.)

Under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 30 november 1900, har Kongl. Maj:t uti en samma dag aflåten proposition (n:o 17) föreslagit Riksdagen medgifva, att, sedan de till förra squadronschefsbostället Änsta n:is 3 och 4 om tillsammans 1 mantal i Änsta socken, Örebro härad och län hörande egor blifvit genom egostyckning enligt lagen om hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring den 27 juni 1896 fördelade mellan tre särskilda lotter, nemligen lotten 1, omfattande hufvudgården, lotten 2, omfattande lägenheten Odalslund med angränsande två skogsskiften om tillhopa 44 hektar 84 ar, samt lotten 3, omfattande det å hemmanets åkerskifte emellan statens jernväg och allmänna landsvägen belägna område om 2 hektar 73,2 ar,

dels lotten 2 finge, efter förutgången förnyad saluvärdering, till det dervid denna lott åsatta värde till försäljning utbjudas i enlighet med föreskrifterna i 8:de och följande momenten af kongl. skrifvelsen till domänstyrelsen angående bestämmelser att tjena till efterrättelse i fråga om lägenhetens upplåtande från kronans jordbruksdomäner den 25 september 1896 samt med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1902,

dels ock lotten 3 finge försäljas till Örebro stad mot en köpeskilling af 17,710 kronor att betalas under loppet af fem år med en femtedel årligen samt med rätt för staden att tillträda området den 14 mars 1902 och att af domänstyrelsen undfå köpebref å området, sedan en femtedel af köpeskillingen blifvit erlagd och af styrelsen godkänd skuldförbindelse å återstående fyra femtedelar af köpeskillingen aflemnats; och har Kongl. Maj:t tillika föreslagit Riksdagen medgifva, att de medel, som genom ifrågavarande försäljningar inflöte, finge, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Örebro län kontrakt den 3 januari 1896 vore, enligt hvad, i förberörda statsrådsprotokoll meddelas, förra sqvadronschefsbostället Ansta n:is 3 och 4 om tillsammans 1 mantal i Ansta socken, Örebro härad och län utarrenderadt på fem års tid från den 14 mars 1897 mot en årlig arrendeafgift af 1,500 kronor. Egendomen hade sina områden delade i tre skiften, af hvilka det första eller åkerskiftet, hvarå åbyggnaderna vore uppförda, vore beläget jemnsides med Örebro stads egor med hustomten på knappast $\frac{1}{2}$ kilometers afstånd från stadens gamla tull, den andra eller norra skogsskiftet på nära 2 kilometers afstånd från hustomten, och det tredje eller utskogsskiftet ännu längre åt söder, afskildt från norra skiftet af mark, tillhörande Ansta skattehemman, hvilket utskogsskifte omfattade dels en under frihetsår upplåten lägenhet, benämnd Odalslund, dels en mindre skogslott på hvardera sidan om denna.

I skrifvelse den 9 mars 1900 hade domänstyrelsen anmält, att vid uppskattning, som år 1899 egt rum å ifrågavarande hemman för dess förnyade utarrendering från den 14 mars 1902, förslag väckts om försäljning af omförmålda lägenhet Odalslund, och hade domänstyrelsen dervid öfverlemnadt instrumentet öfver berörda uppskattning äfvensom yttrande af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro län jemte karta och öfriga till ärendet hörande handlingar.

Af nämnda handlingar inhemtades, bland annat:

att, sedan år 1852 egendomens dåvarande arrendator hos vederbörande myndighet anhållit om tillstånd att med åtnjutande af frihetsår uppodla en på egorna befintlig kärr- och mosstrakt, Kongl. Maj:ts befallningshafvande och sekundscheffsembetet vid lifregementets husarcorps genom utslag den 4 oktober 1856 beviljat sökanden 45 frihetsår, med vilkor, att odlingen skulle vara fullbordad inom tio år från den dag utslaget vunnit laga kraft, äfvensom att erforderliga hus till grödans

förvarande och särskild byggnad för arbetare till lägenhetens skötsel uppfördes, hvilka byggnader i försvarligt skick samt sjelfva odlingen till åker och äng uppbrukad och behörigen häfdad vid frihetsårens utgång skulle afträdas till egendomen utan ersättning, hvilket allt af krigskollegium den 26 maj 1857 faststälts med frihetsåren räknade från midfastan samma år till samma tid 1902;

att å lägenheten funnes uppförda dels ett boningshus af timmer i någorlunda försvarligt skick, dels ock ladugård, loge, redskapshus och halmlada, allt i en byggnad, hvilken i det skick den nu befunne sig fördrade omfattande och dryga reparationer för att vid afträdet kunna godkännas, hvarförutom den vore alldeles otillräcklig, om lägenheten komme i tidsenlig kultur;

att utom dessa byggnader funnes en veranda invid boningshuset, en bodbyggnad af timmer samt ett svinhus, hvilka uppgifvits vara innehafvarens egna;

att till lägenheten hörde en areal af sammanlagdt 24 hektar 80 ar, deraf 41,4 ar tomter, 20 hektar 51,7 ar åker, 36 ar äng, 3 hektar 39,9 ar odlingsbar hagmark och 11 ar impediment;

att åkerjorden, dels sand, dels svag mylla på sandig alf, vore af i allmänhet taget mindre god och delvis svag beskaffenhet samt till sin bördighet väsentligt skadad genom den medelst flåhackning och bränning verkställda odlingen, hvarförutom torrläggningen vore så ofullständig, att en icke ringa del af åkern stundom lede af öfversvämning och alltid af bottensyra, hvilka olägenheter icke kunde afhjelpas utan ett temligen vidsträckt samfaldt dikningsföretag;

att jordens häfd såväl i följd häraf som af bristande omtanke hos dess brukare vore otillfredsställande;

att ängen endast vore en linda, tjänande till gärdesväg;

att uppskattningsmännen, hvilka, för den händelse ifrågavarande lägenhet komme att fortfarande utarrenderas, föreslagit, att densamma borde skiljas från hufvudgården och dertill läggas de på ömse sidor derom belägna två skogsskiftena om tillsammans 20 hektar 4 ar, tillika anført, att samma lägenhet såsom arrendelägenhet för närvarande vore föga inbjudande och icke kunde bära ett någorlunda tillfredsställande arrende, då åkerns häfd vore försummad och skogen, afverkad eller ock mycket ung, icke lemnade mer än knappt risbränsle, hvaremot lägenheten i följd af närheten till Örebro stad och Adolfsbergs helsobrunn möjligen kunde erbjuda större lockelse för en köpare; att uppskattningsmännen, under förutsättning att köparen gent emot afträdaren finge inträda i kronans rättigheter enligt blifvande syn och af honom uppbära husrötan, ansett lägenheten

kunna åsättas ett saluvärde af 9,000 kronor, men deremot funnit, att lägenheten, för den händelse densamma skulle utarrenderas och under förutsättning att blifvande arrendatorn finge till gårdens förbättring använda husrötan, icke kunde åsättas högre arrendevärde än 450 kronor för en arrendetid af 20 år; och att förrättningsmännen hemställt, att lägenheten måtte försäljas; samt

att Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet biträdt uppskattningsmännens sålunda gjorda hemställan.

För egen del hade domänstyrelsen — under erinran, att berörda lägenhet, enligt hvad af uppskattningsinstrumentet framginge, befunne sig i synnerligen dålig häfd och särskildt hvad åbyggnaderna beträffade i sådant skick, att, äfven om dessa genom reparationer blefve från frihetsårens slut för en tid användbara, statsverket likväl skulle nödgas under en kommande arrendeperiod bekosta nybyggnader, som icke stode i skäligt förhållande till den arrendeinkomst, som för lägenheten i händelse af dess utarrendering kunde påräknas — förmält sig i likhet med de lokala myndigheterna anse med statsverkets fördel mest förenligt, att lägenheten försålde, dervid de två lägenheten angränsande och från hufvudgården aflägsat belägna skogsskiftena lämpligen borde under försäljningen inbegripas; men hade emellertid styrelsen, då vederbörande jägmästare icke varit vid uppskattningen närvarande för att tillhandagå uppskattningsmännen med upplysningar om skogens och skogsmarkens värden samt af uppskattningsinstrumentet icke med tydlighet framginge, huruvida skogsskiftena inbegripits i det saluvärde, hvartill lägenheten uppskattats, hemställt, att, innan lägenheten till försäljning utbjödes, ny saluvärdering måtte ske, äfvensom att, då hela den till Ansta n:is 3 och 4 hörande areal, sedan för Örebro—Svartå jernvägen exproprierad jord frånräknats, utgjorde 122 hektar 82,4 ar och Odalslund med de båda angränsande skogsskiftena omfattade 44 hektar 84 ar eller mera än $\frac{1}{5}$ af egendomen, egostyckning emellan hufvudgården och lägenheten måtte föregå försäljningen.

Derjemte hade Örebro stads drätselkammare, på uppdrag af stadsfullmäktige i nämnda stad, i en den 2 december 1899 till Kongl. Maj:t inkommen skrift, anhållit, att staden för möjliggörande af en ändamålsenlig reglering vid stadsplanens framtida utsträckning måtte få till ett pris af 100 kronor för kapplandet af hemmanet Ansta n:is 3 och 4 förvärfva ett å hemmanets åkerskifte emellan statens jernväg och allmänna landsvägen i fortsättningen af stadens mark beläget område, innefattande enligt en af vice kommissionslandtmätaren Karl Davidson upprättad karteskiss 2 hektar 73,2 ar eller 5 tunnland 17,1 kappland; och hade drätselkammaren der-

jemte hemställt, att, om ansökningen bifölles, köpesumman måtte få erläggas under loppet af fem år.

Öfver denna ansökning hade, efter remiss, domänstyrelsen den 9 mars 1900 afgifvit utlåtande, hvarmed öfverlemnats yttranden af vederbörande kronofogde, magistraten i Örebro samt domänintendenten och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet, hvarefter domänintendenten till styrelsen inkommit med ytterligare en skrift i ärendet.

Af dessa handlingar inhemtades:

att kronofogden, då ifrågavarande egoområde genom statens jernväg afskurits från egendomens öfriga hemegor och i följd häraf en lämplig och ordentlig häfd af området betydligt försvärats, ansett området vara af mindre värde för egendomen och fördenskull utan olägenhet kunna derifrån afyttras, dock med tillträdesrätt först den 14 mars 1902, då nu gällande arrendekontrakt rörande egendomen upphörde, äfvensom att det gjorda köpeanbudet efter 100 kronor för kapplandet syntes kronofogden antagligt;

att, då förvärfvandet af området för staden vore synnerligen förmanligt, magistraten tillstyrkt bifall till ansökningen;

att domänintendenten meddelat, att, sedan vid den år 1899 verkställda uppskattning å ifrågavarande hemman förnyats ett redan vid uppskattning å hemmanet år 1894 väckt förslag, att nyssnämnda område, som ansåges lämpa sig för styckning till byggnadstomter, skulle från hemmanet afskiljas, staden till förrättningsmännen anmält sin önskan att tillvinna sig berörda område till det värde, hvartill detsamma af förrättningsmännen kunde uppskattas, samt att förrättningsmännen ansett, att det af staden gjorda anbudet af 100 kronor för kapplandet borde antagas; och hade domänintendenten, under anförande tillika, att förrättningsmännen ansett den af dem sålunda föreslagna och af staden jemväl erbjudna köpeskillingen, uppgående till 17,710 kronor, vara så mycket mera afsevärd, som den ifrågavarande jordegan i följd af sitt läge vore ständigt utsatt för intrång och, fortfarande förenad med Ansta, icke kunde öka dess arrendevärde med mera än 100 kronor eller ungefär 0,56 procent å det erbjudna kapitalet, tillstyrkt köpeanbudets antagande äfvensom, då, i händelse styckning och försäljning skulle för kronans räkning anställas, de särskilda tomterna endast småningom skulle finna köpare, ansett de af staden begärda betalningsvilkoren äfven förtjena bifall; samt

att Kongl. Maj:ts befallningshafvande, då nu ifrågavarande område i följd af sitt från den öfriga till egendomen hörande marken afskilda läge emellan jernvägen och allmänna landsvägen icke kunde af arrendatorn utan olägenhet brukas och således lämpligen kunde egendomen fränskiljas;

då den af Örebro stad erbjudna köpeskillingen med hänsyn till det för området beräknade arrende och till de pris, jord af enahanda beskaffenhet och läge vid försäljning betingat, vore fullt antaglig och försäljningen för kronan ekonomiskt förmånlig, och då, såvidt nu kunde förutses, området i fråga icke vore för något statens särskilda ändamål behöfligt, förklarar sig anse ansökningen böra bifallas.

Domänintendenten hade uti ofvan omförmälda, till domänstyrelsen sedermera ingifna skrift, till ådagaläggande af det af staden afgifna anbudets antaglighet, upplyst, att efter uppskattningsförrättningens avslutande dels värdet af till Örebro—Svartå jernväg afträdd jord, belägen mellan hemmanet Ansta och Svartån samt nästan omedelbart intill Örebro stad, af expropriationsnämnd faststälts till 50 kronor för kapplandet, dels ock att en obebyggd jordegga inom stadens område af länets hushållningssällskap till enskild person försåls till ett pris, motsvarande 60 kronor för kapplandet.

I sitt utlåtande hade domänstyrelsen förmålt, att, enligt hvad af instrumentet öfver omförmälda, år 1899 förrättade arrendeuppskattning inhemtades, uppskattningsmännen hemstält, att det af staden afgifna köpeanbudet måtte antagas, hvilken hemställan finge anses liktydig med att uppskattningsmännen funnit området i fråga kunna utan egentlig skada eller olägenhet för stamhemmanets brukande och skötsel försäljas. Styrelsen hade vidare anfört, att, då således vid arrendeuppskattningen förslag till områdets föryttring uppgjorts, det åläge styrelsen, jemlikt 7:de momentet af kongl. skrifvelsen den 25 september 1896 angående bestämmelser att tjena till efter rättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner, att oafsedt nu föreliggande ansökning underställa samma förslag Kongl. Maj:ts pröfning; och hade styrelsen med stöd af hvad i ärendet förekommit ingenting att erinra mot områdets föryttring, hvilken i händelse af förslaget godkännande författningsenligt borde ske på sätt som i 8:de momentet af nämnda skrifvelse stadgades om obebyggd lägenhet. Nu föreläge emellertid anbud från Örebro stad att få inköpa området, och som den därför af staden erbjudna köpeskillingen af de lokala myndigheterna ansetts vara fullt antaglig och försäljningen för kronan ansetts vara ekonomiskt förmånlig, hade styrelsen ingenting att erinra mot anbudets antagande. Styrelsen ansåge emellertid lämpligt, att, i händelse Kongl. Maj:t medgäfvit försäljningen af ifrågavarande område, detsamma, i enlighet med hvad som föreslagits beträffande lägenheten Odalslund, åsattes viss andel af hela egendomens mantal.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling ifrågavarande framställning blifvit öfverlemnad, har emot densamma icke haft annat att erinra än att, på sätt förut vid frågor om försäljning af kronojord till större kommuner plägat föreskrivas, köpeskillingen synes böra inbetalas på en gång. Utskottet hemställer därför,

att de af Kongl. Maj:t i förevarande proposition föreslagna försäljningar må af Riksdagen bifallas, dock att den af Örebro stad för lotten n:o 3 erbjudna köpeskilling å 17,710 kronor bör vid områdets tillträdande i sin helhet erläggas.

Stockholm den 5 februari 1901.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.